

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΘΕΜΑ Α

- Ο σύγχρονος τουρίστας είναι ο ‘τουρίστας του πλήθους’, των μαζικών μετακινήσεων, αναζητά τα πιο προβεβλημένα μέρη, χωρίς να κάνει εναλλακτικές εξερευνήσεις. Έχει αποδεχτεί την ταλαιπωρία ως μέρος της διαδικασίας των διακοπών, χωρίς να πτοείται από τις απρόβλεπτες περιπέτειες, επικεντρώνεται εγωκεντρικά στην προσωπική απόλαυση και την ευκαιριακή διασκέδαση, αδυνατώντας να δει πίσω από τη γραφική εικόνα και να χτίσει μια βαθύτερη γνωριμία με τον τόπο και το λαό που επισκέπτεται. Γι’ αυτό συχνά εμφανίζεται αλαζονικός, χωρίς σεβασμό στα ήθη και έθιμα των άλλων, ενώ άλλοτε γκρινιάζει για ασήμαντα πράγματα ή τις ματαιωμένες προσδοκίες του.

(20 μον.)

ΘΕΜΑ Β

B1. 1-B, 2-A, 3-Γ, 4-A, 5-Γ

(2 X 5 μον.=10 μον.)

B2.

α) Οι μαθητές επιλέγουν **δύο** από τις εξής, ενδεικτικές γλωσσικές επιλογές και εξηγούν τη **λειτουργία κάθε μιας** στη δημιουργία αίσθησης προφορικότητας:

- Συχνή χρήση ερωτήσεων («Και τι είδαν τα μάτια μου;», «Τι συνέβη;», «Το αποτέλεσμα;»): αιχμαλωτίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη σε αυτό που ακολουθεί, ενώ ταυτόχρονα δίνει έμφαση και ζωηρό τόνο στην αφήγηση στα πιο ενδιαφέροντα σημεία.
- Χρήση καθημερινού λεξιλογίου και φρασεολογίας («χαχάνιζαν», «το πήρα κατάκαρδα», «καλοπερασάκηδες», «Εντάξει, δεν τρελάθηκα κιόλας»): απομακρύνει από το ουδέτερο ύφος ενός αυστηρά πληροφοριακού κειμένου και δίνει χρώμα καθημερινής συνομιλίας.
- Χρήση ξένων ονομάτων, εισερχόμενης ορολογίας (“holiday maker”, “Luis Vuitton”, “selfies”, “Ugly American”): με αυτόν τον τρόπο περνάει στο γραπτό άρθρο ξένες λέξεις, φράσεις, ονόματα εισαγόμενων εταιρειών που έχουν επικρατήσει ευρέως στον προφορικό, καθημερινό λόγο, εξαιτίας του τουρισμού, της παγκοσμιοποίησης και της εισερχόμενης τεχνολογίας.
- Απόδοση παραγλωσσικών στοιχείων (επιτονισμού) («εντααάζει») που είναι χαρακτηριστικό του προφορικού λόγου, ώστε να μεταφερθεί η αίσθηση της ζωντανής ομιλίας.
- Χρήση ευθέος λόγου («Πήγαμε στο Λούβρο, εντααάζει, δεν τρελάθηκα κιόλας») ο οποίος προσδίδει παραστατικότητα, θεατρικότητα και ζωντάνια. Στο σημείο αυτό η μίμηση διαθέτει ειρωνεία και χιούμορ προφορικής συνομιλίας.
- Αρχή αφήγησης σε ά'εν. πρόσωπο (Θυμάμαι ένα καλοκαίρι...) που αποτελεί συνήθη τρόπο έναρξης μιας προφορικής αφήγησης.

(2 X 3 μον.=06 μον.)

β) Οι μαθητές εντοπίζουν **μία** ομοιότητα (2 μον.) και **μία** διαφορά (2 μον.) ως προς το περιεχόμενο. Ενδεικτικά αναφέρονται ως ομοιότητες:

- Και στα δύο κείμενα προβάλλονται οι υπερβολικές διαστάσεις που έχει πάρει το φαινόμενο του τουρισμού με αρνητικό αντίκτυπο στο περιβάλλον και την κοινωνία.
- Και στα δύο κείμενα οι αυξήσεις στα μεγέθη των τουριστών είναι εκ διαμέτρου αντίθετες με την ποιότητα του τουρισμού και της τουριστικής εμπειρίας.

και ως διαφορές:

- Το πρώτο κείμενο εξετάζει τον μαζικό τουρισμό ως προς τις επιπτώσεις που έχει στη συμπεριφορά και τη νοοτροπία του μετακινούμενου τουρίστα, ενώ το δεύτερο, ως επιστημονικό κείμενο, ενδιαφέρεται να αιτιολογήσει και κυρίως να παρουσιάσει τις συνέπειες του υπερτουρισμού στο φυσικό και οικιστικό περιβάλλον.
- Στο πρώτο κείμενο οι τουρίστες 'παγιδεύονται' από τα πολύ γνωστά τουριστικά αξιοθέατα αδυνατώντας να αναζητήσουν εναλλακτικές διαδρομές. Στο δεύτερο κείμενο, όμως, διαβάζουμε ακριβώς το αντίθετο, ότι δηλ. «οι αλλαγές στην τουριστική συμπεριφορά οδηγούν στην αναζήτηση των επισκεπτών για αυθεντικές εμπειρίες που τους οδηγούν να διεισδύουν όλο και πιο βαθιά στα μέρη ενός προορισμού έξω από τα τουριστικά πολυσύχναστα σημεία».

(2 X 2 μον.=04 μον.)
(ΣΥΝΟΛΟ: 10 μον.)

B3.

Οριστέα έννοια: υπερτουρισμός

Γένος: κατάσταση

Ειδιοποιός διαφορά: «όπου η ποσότητα.....προορισμού» (3 μον.)

Συνοχή: στην πρώτη παράγραφο η κεντρική έννοια που ορίζεται είναι ο υπερτουρισμός. Η ίδια έννοια διατρέχει και συνέχει όλο το κείμενο αφού ή επαναλαμβάνεται αυτούσια (αρχή 2^{ης} παρ.) ή επαναλαμβάνεται με συνώνυμες φράσεις («υπερβολικός τουρισμός» στην αρχή της 2^{ης} παρ., «ποσοτική ανάπτυξη» στην 4^η παρ.). (6 μον.)

Συνεκτικότητα: στην πρώτη παράγραφο ο συγγραφέας σκοπίμως ορίζει την έννοια του υπερτουρισμού εισαγωγικά, ώστε να την προσδιορίσει με ακρίβεια και να την εξηγήσει στους αναγνώστες, βήμα σημαντικό προκειμένου αυτοί να κατανοήσουν και να παρακολουθήσουν με μεγαλύτερη ευκολία τις πληροφορίες που ακολουθούν στο υπόλοιπο κείμενο. (3 μον.)

Με τη χρήση του ορισμού, λοιπόν, προετοιμάζει τη νοηματική σύνδεση α) με την ανάπτυξη των αιτιών του φαινομένου (2^η παράγραφος), που λεκτικά επιτυγχάνεται με την θεματική πρόταση «Οι αιτίες, φυσικά, του υπερβολικού τουρισμού είναι πολλές.», β) με την ανάπτυξη των συνεπειών του υπερτουρισμού (3^η παράγραφος), που λεκτικά επιτυγχάνεται με το ρηματικό σύνολο «Ο υπερτουρισμός, όμως, συμβάλλει...» και γ) με την παρουσίαση συμπερασματικής πρότασης-λύσης σχετικά με το ίδιο πρόβλημα του υπερτουρισμού, που διατυπώνεται στην αρχή της 4^{ης} παραγράφου «Εύλογο, λοιπόν, είναι να υποθέσει κανείς ότι..η τουριστική πολιτική που προωθεί την ποσοτική ανάπτυξη....». (3 μον.)

(ΣΥΝΟΛΟ: 15 μον.)

ΘΕΜΑ Γ

Ενδεικτική απάντηση (213 λέξεις)

Σε αυτό το ποίημα, οι σκέψεις, τα συναισθήματα και η έμπνευση που προκαλεί η θέαση του καθιστού Αριστοτέλη στον περαστικό ποιητή-ποιητικό υποκείμενο υποδηλώνουν μια βαθύτερη γνώση και θαυμασμό του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού από τον ίδιο. Ο ποιητής δεν περνάει αδιάφορα μπροστά από το άγαλμα, αλλά ανοίγει ένα είδος συνομιλίας μαζί του. Το παρατηρεί προσεκτικά, όπως δείχνει και η οπτική εικόνα «Στο βάθρο κάθετοι ο ΑριστοτέληςΣτο αριστερό χέρι κύλινδρο βαστά», και ταυτόχρονα, συγκινείται και εμπνέεται από αυτό, καθώς αναφέρει ότι ετοιμάζει τόμο στίχων. Σκέφτεται τη διαχρονικά σημαντική παρουσία του φιλοσόφου στο βάθρο των αιώνων και αφουγκράζεται την ιστορία, όπως υποδηλώνει η μεταφορά «Ακούω τη φιλοσοφία της πέτρας, Στο όραμα των στίχων, Διαιώνια η γαλήνη των αιώνων». Στον αντίποδα της στοχαστικής διάθεσης, οι τουρίστες εμφανίζονται να έχουν μια πιο ανάλαφρη και επιφανειακή σχέση με το άγαλμα. Έχοντας ως φόντο τις αδιάφορες καφετέριες (οπτική εικόνα) και τον «βαβυλώνιο θόρυβο» (ηχητική εικόνα), απλώς περνούν, σταματούν, φωτογραφίζουν (ασύνδετο σχήμα).

Προσωπικά, έχοντας διαβάσει στο σχολείο μου κείμενα του Αριστοτέλη, σίγουρα δεν θα έμενα ανεπηρέαστος(-η)/ασυγκίνητος(-η) από την παρουσία του αγάλματος στο κέντρο της πλατείας. Θα προσπαθούσα να φανταστώ αν η μορφή του αγάλματος ταιριάζει στον πνευματικό άνθρωπο πίσω από τα κείμενα και φυσικά θα προσπαθούσα να ανακαλέσω στη μνήμη μου την ιδιαίτερη σχέση του Αριστοτέλη με τη μακεδονική γη.

(Σημ.: Η προσωπική άποψη μπορεί να ποικίλει, αρκεί να είναι τεκμηριωμένη).

Ερμηνεία σχέσης ποιητ.υποκειμένου-αγάλματος (3 μον.) + Κειμενικοί δείκτες (2 μον)

Ερμηνεία σχέσης τουριστών-αγάλματος (3 μον.) + Κειμενικοί δείκτες (2 μον)

Προσωπική τοποθέτηση: 5 μον.

(ΣΥΝΟΛΟ: 15 μον.)

ΘΕΜΑ Δ

Είδος κειμένου: ομιλία-εισήγηση

Ομιλητής: ευαισθητοποιημένος κάτοικος τουριστικής περιοχής (ορεινής, νησιωτικής ή παραθαλάσσιας)

Κοινό: μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου και λοιποί συμπολίτες που μετέχουν στη συνέλευση

Ύφος: απλό, φυσικό, προσωπικό (ανάλογα με την προσωπικότητα του ομιλητή), που μπορεί να ποικίλει σε διάφορα σημεία αναλόγως (πιο επιστημονικό-σοβαρό, χιουμοριστικό, ειρωνικό, γλαφυρό, στοχαστικό κ.ο.κ)

Θέμα κεντρικό: η αλλοίωση του φυσικού και οικιστικού τοπίου από τον υπερβολικό τουρισμό και η αναγκαιότητα εφαρμογής αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης.

Άξονες ανάπτυξης θέματος: περιγραφή της κατάστασης που επικρατεί από την ανεξέλεγκτη τουριστική προβολή και ανάπτυξη– διατύπωση ανησυχιών και έκκληση για την ανάγκη επαναπροσδιορισμού του τουριστικού μοντέλου – διατύπωση ρεαλιστικών προτάσεων για την προστασία του φυσικού, οικιστικού, κοινωνικού περιβάλλοντος.

Ενδεικτική οργάνωση και ανάπτυξη του κύριου θέματος της ομιλίας:

- **Τεχνολογία-υπερτουρισμός:** τα σύγχρονα τουριστικά προγράμματα με κρουαζιέρες σε πλοία-πλωτές πολιτείες, η ναύλωση αεροπορικών πτήσεων χαμηλού κόστους, η αναβάθμιση των λιμενικών εγκαταστάσεων, των αεροδρομίων, του οδικού δικτύου οδήγησαν σε δραματική αύξηση του αριθμού των τουριστών σε βαθμό που ξεπερνά τις δυνατότητες σωστής φιλοξενίας και κάλυψης των ποικίλων αναγκών τους στους προορισμούς. Η μεγάλη και εύκολη προβολή, επίσης, μέσα από τα κοινωνικά μέσα και τη σύγχρονη ηλεκτρονική επικοινωνία έχει ταξιδέψει ελκυστικές εικόνες από φυσικές ομορφιές και αρχιτεκτονικά-οικιστικά τοπία στα πέρατα του κόσμου τραβώντας την προσοχή και την περιέργεια όλο και περισσότερο ξένων επισκεπτών.
- **Το αποτέλεσμα (περιγραφή κατάστασης με παραδείγματα):** πλήθη κατακλύζουν τα στενά της πόλης-τις ταβέρνες της περιοχής-τα χιονοδρομικά κέντρα-τα πάρκα αναψυχής-τα περίφημα αξιοθέατα, παράνομα τουριστικά καταλύματα ξεφυτρώνουν πάνω σε ακτές, μέσα σε δάση, κοντά σε προστατευόμενες περιοχές, το κυκλοφοριακό πρόβλημα έχει οξυνθεί, τα επίπεδα ηχορύπανσης/θορύβου υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής των μόνιμων κατοίκων, η κινητικότητα και οι ανάγκες των τουριστών οδηγούν σε υπερκατανάλωση ενέργειας (ηλεκτρισμός, καύσιμα), οι φυσικοί πόροι-πόροι ζωής εξαντλούνται (έλλειψη νερού, διάβρωση εδάφους, κακή ποιότητα τροφίμων), η ρύπανση των θαλασσών, λιμνών, ποταμιών, δασικών περιοχών μεγαλώνει, το οικιστικό τοπίο επιβαρύνεται και αλλοιώνεται, ο δήμος αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα με τη μεγάλη αύξηση των απορριμμάτων, η μεγάλη ζήτηση και κατανάλωση οδήγησε σε αλλοίωση αυθεντικότητας των τοπικών προϊόντων κ.α.
- **Μεταβατική παράγραφος:** Ο μετασχηματισμός του περιβάλλοντος πρέπει να έχει τις λιγότερες αρνητικές συνέπειες, όχι μόνο στο παρόν αλλά και στο μέλλον, ώστε ο τόπος μας να είναι κατοικήσιμος και πάντα ελκυστικός – προβάλλει η ανάγκη για εφαρμογή πολιτικών αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης και ελέγχου των τουριστικών ροών μέσα από ένα βιώσιμο οικονομικό μοντέλο, που θα προστατέψει και ανανεώσει τους φυσικούς πόρους, θα σέβεται την παραδοσιακή φυσιογνωμία του τόπου και τα πλούσια αγαθά του.
- **Ενδεικτικές ενέργειες-πρωτοβουλίες** που προϋποθέτουν πάνω απ' όλα αξιοποίηση πράσινης τεχνολογίας, συνεργασία με ειδικούς, πνεύμα ομαδικότητας, οργάνωση και αφύπνιση, εμπλοκή όλων των πολιτών, πρακτικές κυκλικής/αειφόρου οικονομίας:

- **Άμεση υιοθέτηση πράσινων/εναλλακτικών μορφών ενέργειας:** συνεργασία με εταιρείες και το κράτος για αγορά και χρήση ηλεκτροκίνητων οχημάτων, συνεργασία με ερευνητικούς φορείς για αξιοποίηση αιολικής, ηλιακής, γεωθερμικής ενέργειας, ενθάρρυνση χρήσης του ποδηλάτου και άλλων εναλλακτικών μέσων μετακίνησης τουριστών και κατοίκων.
- **Στροφή σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού** (ορειβασία, καταδύσεις, αγροτουρισμός, κ.α)
- **Έλεγχοι και μέτρα για:** απαγόρευση/ρύθμιση κυκλοφορίας οχημάτων σε συγκεκριμένες ζώνες, αποφυγή σπατάλης νερού για πισίνες, γκαζόν και πολυτελείς χώρους αναψυχής, ποιοτικές/πράσινες προδιαγραφές για ενοικιαζόμενα οχήματα και μηχανάκια, οργανωμένη πρόσβαση σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς κ.α.
- **Συνεργασία Τοπικής Αυτοδιοίκησης με ειδικούς για** π.χ. σύγχρονες μορφές διαχείρισης απορριμμάτων.
- **Αυστηρή εφαρμογή νομοθεσίας:** απαγορεύσεις σε αυθαίρετη δόμηση, υποχρεωτική τήρηση του αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας – παραδοσιακών οικιστικών χαρακτηριστικών περιοχής, οικοδομικές άδειες μόνο σε φιλικά προς το περιβάλλον οικήματα/πράσινες κατασκευές, επιβολή προστίμων για μη χρηστή διαχείριση ενέργειας με αντίστοιχες μετρήσεις και παρακολούθηση χρήσης ενέργειας (νερό, ρεύμα), υποχρεωτική ανακύκλωση απορριμμάτων, πρόστιμα για (ηχο)ρύπανση.
- **Δημιουργία περιβαλλοντικών, φυσικών πάρκων** προστασίας χλωρίδας και πανίδας.
- **Ενεργοποίηση εθελοντικών οργανώσεων-ομάδων πολιτών** (καθαρισμός ακτών, αποφυγή πλαστικών, ενημέρωση τουριστών κ.α)
- **Συνεργασία τοπικών αρχών με τουριστικά πρακτορεία** για έλεγχο τουριστικών ροών και εφαρμογή ποιοτικών προδιαγραφών για πλοία, τουριστικά πούλμαν, χρήσεις καταλυμάτων και καταναλωτικές συνήθειες τουριστών (καύσιμα, απόβλητα, ρύποι, σπατάλες σε φυσικούς πόρους).
- **Συνεργασία με πανεπιστήμια, υπουργείο Τουρισμού, ερευνητικούς φορείς** για προστασία ποιότητας τροφίμων και παραδοσιακών προϊόντων.

Παρατηρήσεις:

1. Δεν είναι απαραίτητη, ούτε εφικτή εντός του προβλεπόμενου ορίου λέξεων, η αναφορά όλων των παραπάνω μέτρων-πρωτοβουλιών. Ενδιαφέρει, όμως, η ποικιλία και ο ρεαλισμός των ιδεών στην κατεύθυνση ενός αειφόρου μοντέλου συνύπαρξης ντόπιων κοινωνιών και τουριστών.
2. Οι μαθητές και μαθήτριες μπορούν να χρησιμοποιήσουν πιο συγκεκριμένα, αληθοφανή παραδείγματα στο πλαίσιο της επικοινωνιακής σύμβασης (ως υποτιθέμενοι κάτοικοι μιας συγκεκριμένης περιοχής).

Δρ. Παπαντωνίου Ελένη, Σ.Ε.Ε κλ. ΠΕ02, ΠΕ.Κ.Ε.Σ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ